

ПОСТОИ ЛИ КОНТРОЛА НАД МЕЃУНАРОДНИТЕ МИРОВНИ
ОПЕРАЦИИ ПОД ВОДСТВО НА САД
IS THERE ANY CONTROL OVER INTERNATIONAL PEACEKEEPING
OPERATIONS LED BY THE UNITED STATES

Лета Барџиева, Институт за безбедност, одбрана и мир
lbardjieva@gmail.com

АПСТРАКТ:

Овој труд почетно би ги истражил причините за несоодветниот спој меѓу традиционалните начини за команда и контрола и мировните операции, имајќи ја предвид нивната сложена структура и актерите кои се вклучени во нивното извршување. Речиси во секој поглед, искуството на САД, како предводници во иницирањето и спроведувањето мировни мисии преку инструментите на ООН ширум светот во последните дваесетина години, покажува дека традиционалните концепти на команда и контрола, односно нивниот пристап и доктрина не се соодветно и доволно поволно прилагодени за мировните операции што вклучуваат мноштво владини и невладини актери и повеќе држави со сопствени правила и закони.

Клучни зборови: команда и контрола, безбедност, владеење на правото во меѓународните операции.

ABSTRACT:

This paper would initially explore the reasons for the inappropriate connections between the traditional ways for command and control and the peace operations, considering their complex structure and the actors engaged in their conduct. Almost every scope, points that the US experience, as leaders in initiating and enforcing peace operations worldwide through the UN instruments in the last twenty years, with their traditional concepts of command and control, respectively, their approach and doctrine are not appropriate and well adjusted for the peace operations that involve numerous governmental and non-governmental actors and many states with their own rules and laws.

Key words: Command and control, scrutiny, rule of law in peacekeeping operations.

ВОВЕД

Со крајот на Студената војна и појавата на САД како единствена преостаната суперсила во светот што сè повеќе го карактеризира нередот, САД се најдоа себе си на среде бројни „мировни операции“ (Davis, A and Richards, H: 1995). Станува збор за сложени и нетрадиционални мисии што се исто толку политички колку и воени. Притоа, за нивното успешно спроведување е потребно армијата на САД да соработува со широк и разнолик спектар од институции; вклучително странски влади, ненационални политички актери, меѓународни организации и приватни доброволни организации (Private Voluntary Organizations PVO), како и мноштво американски владини агенции и странски воени сили што се типично составен дел од коалициите за мировни операции. Дебатата што се однесува на сознанијата и условите под кои САД треба да се вклучи во ваков вид мировни операции останува со ист интензитет и размери. Реалната состојба за одбранбениот естаблишмент е дека овие операции ќе останат исклучително важни и во блиска иднина. Последиците од неуспехот во нивната ефективна изведба не се пренагласени. Масовното кршење на човекови права во Хаити, изгладнувањата во Сомалија, геноцидот во Руанда, прогонот на малцинствата во Ирак, горките етнички војни во поранешна Југославија и континуираната граѓанска војна во Камбоџа, се едни од очигледните примери. Иако постојат многу разлики меѓу овие нетрадиционални операции и вообичаените и традиционални борбени мисии, и обете ја делат потребата за ефективна команда и контрола (C2). Со оглед на фактот дека надмоќната употреба на сила често ги совладува проблемите со командата и контролата во услови на војна, а исто така не може да се смета на неа во мировните операции, останува императивот за создавање командни аранжмани што се од исклучителна важност за мировните операции.

КОМАНДА И КОНТРОЛА

Команда и контрола се сегмент од воената терминологија за менаџмент со персоналот и ресурсите. Со оглед на фактот дека војувањето е квалитативно различен феномен од другите аспекти на општеството, концептот на команда и контрола (command and control C2) претходи, и се развивал одвоено од индустрискиот менаџмент. Овие две клучни карактеристики го оформија аспектот на размислување за командата и контролата. Тука се вклучува и еден

од круцијалните воени термини, **команда**, што според американската терминологија е формално дефиниран како: *Авторитетот што командантот во воена служба законски го практикува над потчинетите со влијанието на својот ранг и задача. Командата го вклучува авторитетот и одговорноста за ефективно искористување на расположливите ресурси како и за планирањето на примената, организирањето, насочувањето, координирањето и контролирањето на воените сили за остварување на зададените мисии. Исто така, ја вклучува и одговорноста за здравјето, благосостојбата, моралот и дисциплината на назначениот персонал* (Davis, A and Richards, H: 1995).

Оперативната контрола е подгрупа на командата. Зададена е за одреден временски период или мисија и го вклучува авторитетот да се доделат задачи на силите на САД кои веќе се распоредени од страна на нивниот Претседател и доделени задачи на единици на САД предводени од офицери на САД⁸. Во рамки на ограничувањата на оперативната контрола, странски командант од ООН не може да: ја промени мисијата или да ги распореди силите на САД надвор од ареата на одговорност дозволена од страна на Претседателот на САД, да ги раздвојува единиците, да ги дели нивните резерви, да спроведува дисциплина, да унапредува некого, или да ја смени интерната организација.

Командата може да заземе три сосема различни форми во мировните операции: воена команда (COCOM), оперативна контрола (OPCON) или тактичка контрола (TACON). Воената команда подразбира поседување на силите. Командантот го има целиот опсег на овластувања и одговорност својствен за концептот на воена команда.

Заради фактот дека владите речиси никогаш не би го предале суверенитетот и аспектот на командување, какви што се структура на силите, унапредувањето и дисциплината, командантите во мировните операции ретко имаат вистинска воена команда над силите што не се од нивната нација.

---

⁸ Authority, Command and Control in Peacekeeping Operations. United Nations, Department of Peacekeeping operations, Department of Field Support. 2008. Pdf <http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/PBPS/Library/Authority,%20Command%20and%20Control%20in%20UN%20PKOs%20FINAL%20SIGNED%2015%20Feb%2008.pdf> (17.05.2012)

Исто така, повеќето мировни операции вклучуваат блиска соработка со мноштво невладини организации и/или приватни доброволни организации како Црвен крст или Доктори без граници, чии хуманитарни или пак други функции ги прават важни за целокупното остварување на мисијата. Во некои случаи, како на пример, Сомалија или Хаити, американските сили (и останатите) мора постојано и непосредно да соработуваат и одржуваат контакти со локалните политички и традиционални лидери (племенски водачи или предводници на кланови и сл.). Ефективната воена команда и контрола зависи од организираната, ефикасна и ефективна интеракција со цел спектар релевантни вклучени актери. Односите со овие засегнати страни може да бидат наречени и дефинирани секако, но не и командно воени односи. Навистина, некои од нив ќе примаат насоки од воени водачи, но сепак, способноста да се постигнат воени мисии за време на мировни операции зависи од ефикасното справување со нив. Информациите мора да бидат разменувани со сите овие разновидни групи од играчи. Мора истите да бидат земени предвид кога се проценува самата ситуација, кога се развиваат и разгледуваат разни алтернативни правци на делување, кога се донесуваат одлуките, кога самите акции се координираат и кога се развиваат директивите од воените сили. Овој широк сплет на односи потребен за успех на мировните операции и нивната долгорочна добивка мора да биде соодветно развиен.

ПОЛИТИЧКИОТ ПРЕДИЗВИК

Надворешните воени интервенции заради заштита на цивилите е контроверзна и во обата случаи – кога се случи – како во Сомалија, Босна и Косово – и кога не успеа да се случи, како во Руанда. За некои, тоа е активизам на одамна заостанатата интернационализација на човечката свесност и совест; за други е алармантно прекршување на државниот поредок зависен од суверенитетот на државите и неприкосновеноста на нивната територија. За некои, пак, единственото вистинско прашање е сигурноста и гаранцијата дека овие принудни интервенции се ефективни; прашањата околу легалноста, самиот тек на операциите и можноста за злоупотреба на преседанот се прикажуваат како многу поголеми.

Секако, најконтроверзниот пример е интервенцијата на НАТО во Косово 1999, кој придонесе за најинтензивно поглавје во дебатите за легалноста и легитимноста на интервенциите предводени од НАТО/САД. Членките на Советот

за безбедност беа на две мненија; легалната оправданост за воена активност без одобрение од страна на Советот за безбедност беше наметната, но исто така, и не беше образложена и не беше доволно дискутирана. Моралната димензија зад која стоеја оправдувањата за акцијата звучат силно, но истата беше обвиена со критики и обвиненија дека самата интервенција произведе повеќе крвопролевања отколку што ги спречи истите. Исто така, останаа отворени и свежи во сеќавањето големиот број забелешки околу начинот на кој НАТО сојузниците ја изведоа целата операција. Според говорот на тогашниот Претседател на Генералното Собрание на ООН, Кофи Анан „... ако хуманитарната интервенција е навистина неприфатлив напад на суверенитетот како да реагираме на масовните и систематски кршења на човекови права како во Руанда и Сребреница што се одразуваат на секој аспект на тоа како ја поимаме заедничката хуманост?“⁹

„Одговорноста да се заштити“ е идеја дека суверените држави имаат одговорност да ги заштитат сопствените граѓани од катастрофи што можат да се избегнат – од масовни убиства и силувања, од глад – но, во услови кога се неспособни или пак неволни да го сторат тоа, таа одговорност се изнаоѓа во пошироката заедница на држави. Оттука произлегуваат и многу прашања кои се однесуваат на тоа кој треба да го практикува тоа, под чиј авторитет, под кои услови, кога и како¹⁰.

Одговорноста да се заштити (R2P) е нова норма во меѓународната безбедност и заштитата на човековите права што се однесува на меѓународната заедница да превенира и да спречи геноциди, воени злосторства, етничко

⁹ На Генералното собрание на ООН во 1999 и уште еднаш во 2000-та, Генералниот секретар Кофи Анан одржа говор кој беше окарактеризиран како обид за принудни, изнудени оправдувања спрема меѓународната заедница во обидот да се пронајде заеднички и заемен нов консензус за начинот на кој ќе им се пристапува на овие прашања. „Фалсификувано единство“ што се однесуваат на принципите и процесот кои се ставени во прашање.

¹⁰ Како рационален и неопходен одговор на овој предизвик беше основањето на Меѓународната комисија за интервенција и државен суверенитет составена од дванаесет Комесари, објавено на Генералното собрание во септември 2000-та. Оваа комисија има за цел да ги совлада сите покренати прашања – легални, морални, оперативни и политички. Некои членови на Комисијата поддржуваат поголема флексибилност за воена интервенција надвор од доменот на Советот за безбедност, некои, пак помала.

чистење и злосторства против човештвото. Тоа е што е најбитно и од суштинско значење за обликување и постигнување на меѓународниот консензус во однос на меѓународните воени/мировни/хуманитарни/демократски интервенции е разграничувањето и дефинирањето на збирот мерки кои државите индивидуално и колективно можат и им е дозволено да ги преземат кога станува збор за ангажирање на сили за превенција и стопирање на хуманитарни катастрофи ширум светот. Дилемата е дали со отпочнување на интервенција (одобрена од страна на Советот за безбедност на ОН или не) нема евентуално да се предизвикаат и поголеми човечки страдања и прекршувања на меѓународните воени и хуманитарни закони отколку оние иницијалните што биле повод за покренување на самата операција. Во практика се испостави дека државите никогаш не постигнаа воспоставување единствена воена команда предводена од Организацијата на Обединетите нации, како највисокиот меѓународен владин орган со најголем легитимитет кога станува збор за уредување на меѓународните интеракции, што остава простор за маневри кога станува збор за одобрување, оправдување или избегнување на меѓународните официјални легални инструменти за преземање на политички сензитивните и мошне скапи меѓународни интервенции во краиштата на светот каде што е тоа потребно (актуелно) (Ванковска, Б: 2011).

НЕМА БЕЗБЕДНОСТ И РАЗВОЈ БЕЗ ПРАВДА

По правило, и веќе според традицијата, ОН се фокусираат на безбедноста и развојот како на два различни столба во доменот на нивната работа. Јасни се водечките актери и поделбата на трудот. Советот за Безбедност при ОН ја има приоритетната одговорност за одржување на меѓународниот мир и безбедност, дава мандат за распоредување на приближно 100 000 сини шлемови вклучени во мировни операции. Работата на ОН во однос на развојот е координирана од страна на Развојната програма (UNDP). Сепак, овој пристап на менаџирање има свои ограничувања кога станува збор за контролата на криминалот.

Мировниците имаат недостиг од специјализирани полициски/контролни вештини потребни за да ги идентификуваат и да се изборат со коруптивните активности и поединци, а пак развојните агенции ја немаат потребната кривично - правна експертиза. Како резултат на тоа, скапите и долготрајни напори да се

промовира мирот и развојот се поткопани од страна на недоволниот капацитет за кривично право.

Ако се погледне на картата на светот каде ОН е моментно вклучена и активно учествува на терен, ќе се забележи дека станува збор за истите подрачја најранливи за организиран криминал.

Обединетите нации се вклучени во шеснаесет мисии за чување на мирот и речиси исто толку мисии за градење на мирот и политички мисии ширум светот. На речиси секоја сцена каде тие се ангажирани – од Тимор до Авганистан, или пак Косово до Гвинеја, се соочуваат со истиот проблем: организираниот криминал. На тој начин, меѓународните мисии што се создадени да го зацврстат и промовираат одржливиот мир се соочени со криминални актери кои профитираат од нестабилноста. Како што конфликтот и нестабилноста се добри за проблематичните бизниси, организираниот криминал може да има поттик при одолжувањето на непријателствата и на тој начин, може да ја минира успешната работа на мировните операции. Ова може да ја преврти инаку покорната и послушна ситуација во долгорочна нестабилност која ќе предизвикува насилство, човечки страдања, сиромаштија и зголемувањето на потребата од присуството на илјадници сини шлемови на ОН. Од сиве овие наведени причини, мировниците треба да бидат подобро подготвени и подобро опремени за да можат да се справат со оние кои ги изјаловуваат мировните мисии. Понатаму, краткорочните решенија би требало да бидат разгледувани во поширока и подолгорочна перспектива за зајакнување на безбедноста, правдата и развојот во служба на редукција на ризиците во одредена држава или регион кој запаѓа во истата почетна ситуација која го направила ранлив на криминал, конфликт и ниско ниво на развој.

16 мировни операции и една специјална политичка мисија во Авганистан. Сите се предводени од страна на Одделот за мировни операции, Department of Peace Keeping Operations (DPKO).

Африка:

- Мисијата на ОН во Република Јужен Судан,
United Nations Mission in the Republic of South Sudan (UNMISS);

- Времените безбедносни сили на ОН за Абиеј, Судан¹¹,
United Nations Interim Security Force for Abyei (UNISFA);
- Мисија за стабилизација на ОН во ДР Конго,
United Nations Organization Stabilization Mission in the DR Congo (MONUSCO);
- Хибридната операција меѓу ОН и Африканската Унија во Дарфур,
United Nations Mission in Darfur (UNAMID);
- Операцијата на Брегот На Слоновата Коска,
United Nation Operation in Côte d'Ivoire (UNOCI);
- Мисијата во Либерија,
United Nations Mission in Liberia (UNMIL);
- Мисијата за Референдумот во Западна Сахара,
United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (MINURSO).

Америка:

- Мисијата за стабилизација на Хаити,
United Nations Stabilization Mission in Haiti (MINUSTAH).

Азија и Пацифик:

- Интегрираната мисија во Источен Тимор,
United Nations Integrated Mission in Timor – Leste (UNMIT);
- Воените набљудувачи на ОН во Индија и Пакистан,
United Nations Military Observer Group in India and Pakistan (UNMOGIP);
- Мисијата за поддршка во Авганистан¹²,
United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA).

Европа:

- Мировните сили на ОН на Кипар,
United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP);
- Времената административна мисија во Косово,

---

¹¹ Областа Абиеј со површина од 10 460 квадратни км во Судан, согласно „специјалниот административен статус“ од Протоколот 2004 за Резолуцијата за конфликтот во Абиеј во Сеопфатниот мировен договор што ја заврши Втората суданска граѓанска војна.

¹² UNAMA е специјална политичка мисија, под водство на ДПКО.

United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK);

Среден Исток:

- Надгледувачка мисија во Сирија,
United Nations Supervision Mission in Syria (UNSMIS);
- Мисијата на Обединетите нации во Непал,
United Nations Mission in Nepal (UNMIN);
- Ослободителна набљудувачка мисија на ОН¹³ ,
United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF);
- Времените сили на ОН во Либан,
United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL);
- Организацијата за надгледување на примирјето на ОН¹⁴ ,
United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO).

Владеењето на правото е правна и политичка рамка според која сите лица и институции, вклучително и самата држава се одговорни¹⁵. Воспоставувањето почит кон владеењето на правото е фундамент за постигнување траен мир во исходот од некој конфликт. Законите треба да се јавно донесени, еднакво спроведувани, независно досудувани и да се конзистентни со меѓународните норми и стандарди за човекови права. Миротворството делува за да ја зајакне полицијата, правдата и корективните институции, како и институциите кои ги одржуваат одговорни. Од 1999, сите

¹³ Набљудувачките ослободителни сили на ОН се воспоставени на 31. 05. 1974 од страна на резолуцијата 350 на Советот за безбедност што следеше по договореното распаѓање на израелските и сириските сили на Голанската Висорамнина.

¹⁴ Започната во мај 1948, UNTSO беше првата мировна операција воспоставена од страна на ОН. Оттогаш, воените набљудувачи на UNTSO останаа на Средниот Исток да го набљудуваат примирјето, да ги надгледуваат договорите за примирје, да превенираат ескалација на изолираните инциденти и да бидат поддршка за останатите мировни операции на ОН во регионот. Персоналот на UNTSO, исто така, беше на располагање за краткорочни цели, поточно за формирање на нуклеус за другите мировни операции ширум светот. Способноста и расположливоста на воените набљудувачи на UNTSO за речиси моментално распоредување откако Советот за безбедност креирал нова мисија е голем фактор за придонес во раното распоредување и успех на овие операции.

¹⁵ The United Nations Rule of law indicators: Implementation guide and project tools. United Nations Publications, 2011.

поголеми мировни операции, како и многу специјални политички мисии имаат покрите да соработуваат со земјата домаќин за зајакнување на владеењето на правото (Бакрески, О: 2012).

ПОВТОРНА ИЗГРАДБА НА ИНСТИТУЦИИТЕ

Полициските станици, судниците и затворите се често распаѓаат, а во некои случаи и целосно уништени следствено на одреден конфликт. Најчесто клучните правни записи и останатите неопходни материјали се исчезнати. Вообичаено, независноста на судството е слаба, приходите на вработените се ниски и честопати неисплатени, со што се создава погодна почва за појава на коруптивни активности. Затворите најчесто страдаат од прекумерна густина на штитеници, без доволни резерви храна, недостаток и неадекватна медицинска грижа и ниски санитарски услови. Политичкото мешање го има во изобилие, а механизмите за надгледување и контрола се непостоечки или пристрасни.

Одделот за Мировни операции (DPKO) се стреми на сите овие три институции да им се обраќа истовремено и распоредува полиција, правни и корективни офицери. Првиот чекор во работата на Одделот е да ја стабилизира безбедносната ситуација и започнува да работи на краткорочни и среднорочни планови за повторна изградба на кривичниот правен систем. Во Либериа, Источен Тимор, Хаити и Демократската Република Конго, мировните операции работат со националните власти за развивање сеопфатни планови со кои се предвидува повторна изградба и конституирање нови полициски станици, судови или затвори. Во исто време, мисиите работат и со Владата домаќин за поддршка во развојот на политичките капацитети и човечки ресурси што се потребни за да се осигури дека овие институции можат да функционираат.

ОБУКА НА ПЕРСОНАЛ

Несоодветно обучените претставници на законот, несигурната средина и општата култура на неказниност честопати го спречуваат или отежнуваат спроведувањето на правдата и влијаат на јавната доверба во државните институции. Полициските служби често наследуваат улога на инструменти за опресија, се наоѓаат во неред и имаат недостаток од основни полициски вештини. Во многу случаи, во нив доминираат поранешни борци, кои веројатно имале активно учество во конфликтот или станале милитаризирани во опремата

или во перспективата. Често постои и недостаток од квалификувани судски, правни или корективни професионалци, недостаток на капацитет да се обезбеди надзор и одговорност, а институциите за обука и образовните установи, дури и кога постојат – се без потребното ниво на ресурси. Како дел од целосната програма за повторна изградба на ОН, миротворството соработува со националните партнери и меѓународни донатори за да ги надгледува и рехабилитира центрите за обука, универзитетите и полицијата и да осигури дека истите се способни да го обучат потребниот персонал.

МЕХАНИЗМИ ЗА ОДГОВОРНОСТ

Мнозинството од популацијата ширум светот ја поздравува и поддржува зајакнатата улога на ОН. Тоа подразбира на ОН да им се даде мноштво проширени моќи, што вклучува и постоење на постојани мировни сили, овластувања да истражува прекршувања на човековите права и моќ да ја регулира меѓународната трговија со оружје.¹⁶ Според некои истражувања, националните влади кои обвинуваат за фингирани избори од страна на нивните опоненти, би биле задоволни ако од помош ги имаат набљудувачите на ОН. Ова се однесува и на оние демократии што веќе се во развој. Тоа што е најинтересно, според истражувањата на Јавното светско мислење, за генералниот дел од популацијата било дозволиво и оправдано ОН да преземат вооружени мерки во итната испорака на хуманитарна помош во случај ако релевантната влада се обидува да ја блокира помошта¹⁷.

БАРИЕРИ ДО МЕЃУНАРОДНАТА ПРАВДА

Правната одговорност за злосторства против меѓународното право е можна повеќе од било кога, сепак две сериозни пречки стојат на патот до

¹⁶ Draft Articles of Responsibility of the States for Internationally Wrongful Acts, with Commentaries. United Nations, 2001.

http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf (14.05.2012)

¹⁷ http://www.worldpublicopinion.org/pipa/articles/international_security_bt/703.php?nid=&id=&pnt=703&lb=&gclid=CLrzcTdjLACFcNN3wodsU6Vrg (19.05.2012)

целосна реализација¹⁸. Првенствено, моќните држави и понатаму стојат над законот, надвор од ефективниот меѓународен надзор. Од друга страна, пак, моќните држави манипулираат со законот заштитивајќи ги и своите сојузници од соочување со правдата и притискаат за одговорност најчесто кога тоа е во нивна политичка корист. Вршејќи го тоа, тие создаваат изговор и за други држави, или цели блокови држави да ја политизираат правдата на истиот начин.

САД и Судот

Иако 119 држави го имаат ратификувано Статутот од Рим (до октомври 2011), само 12 земји од земјите на Г20 го имаат ратификувано Статутот. Меѓу оние кои се оградуваат се: Кина, Индија, Индонезија, Русија, Турција и САД, на тој начин подривајќи ги меѓународните напори за универзална правда. И покрај долгата историја на вмешаност на САД во меѓународната правда, вклучително и учеството на дипломатската конференција што го усвои договорот за Судот, администрацијата на Буш се спротивстави на Судот поради стравувања дека Судот ќе биде политички користен против граѓани на САД. Во Статутот од Рим, пак, инкорпорирано е воздржување и чување од политички мотивирани прогони. Понатаму, Судот има надлежност да истражува вмешани граѓани на САД единствено ако САД не успеале да истражат потенцијални злосторства, и ако било одредено, да ги гонат лицата што биле одговорни. Во 2005, Владата на САД одлучи да не го блокира Советот за безбедност на ОН при гласањето што се однесуваше на истрага за злосторствата извршени во Дарфур, наменета за Обвинителот на Меѓународниот суд. Со овој потег се сигнализираше волјата од страна на САД да соработува во истрагата со Обвинителот на Судот. Уште понеодамна, Администрацијата на Обама почна повторно да соработува со Судот, како што беше во случајот кога присуствуваше на конференцијата за испитување, одржана во мај 2010 во Кампала, Уганда, и исто се согласи да ги поддржи истрагите на Судот на повисоко ниво, особено на оние во врска со Дарфур и случаите за ДР Конго. Во секој случај, единствено ратификацијата на Статутот од Рим од страна на САД ќе осигури целосна и постојана поддршка од

¹⁸ Campaigning for Justice in the aftermath of crisis. Amnesty international USA; Crisis prevention and Response. Washington, DC 2003. Pdf: http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/pdfs/ij_handbook_fall_2010_final.pdf (15.05.2012)

страна на САД за Судот и ќе помогне во мотивирањето на други држави да го поддржат и да се приклучат кон Судот.

ПОЛИТИЗАЦИЈА НА МЕЃУНАРОДНАТА ПРАВДА

Втората бариера – политизацијата на меѓународната правда – го прави прогонот за одговорност корисен за разни политички агенди за поддршка на сојузници и поткопување на ривали. На пример, САД и ЕУ ги користат своите позиции во рамки на Советот за безбедност и понатаму го штитат Израел од силни мерки за одговорност за неговите акции во Газа. Дополнително, на Советот за човекови права на ОН, ниту една единствена азиска или африканска држава не гласаше против резолуција со што ѝ аплаудираа на владата на Шри Ланка за спроведување на војната против Ослободителните тамилски тигри. Неволноста на моќните да ги применат истите стандарди за самите себе и нивните политички сојузници оди во рацете на останатите, кои тогаш ги оправдуваат сопствените двојни стандарди, понекогаш користејќи погрешно наведени поими како „регионална солидарност“ на сметка на солидарноста со жртвите. Ова најјасно може да биде согледано во почетната реакција на африканските држави за издадениот налог за апсење на суданскиот претседател Омар ал-Башир заради геноцид, злосторства против човештвото и воени злосторства во Дарфур. Покрај сериозните обвиненија за злосторства од страна на Меѓународниот суд на правдата, Собранието на африканската унија побара Советот за безбедност на ОН да ја суспендира постапката против суданскиот претседател, при што одлучи дека земјите – членки на Африканската унија нема да соработуваат со Судот во неговото апсење и предавање и побараа африканска комисија да заседава со прелиминарен состанок на што ќе се дискутира за амандмани на Статутот од Рим.

ЗАКЛУЧОК

Во рамки на спроведувањето на меѓународните мировни операции под водство на Обединетите нации (и САД како главен и најактивен корисник на механизмите) сè уште не е целосно дефинирано и разграничено кој ја понесува одговорноста за извршувањето на мисијата во согласност со истите оние принципи што е цел да се зачуваат и одбранат. Различната улога и различниот степен на одговорност на националните држави што партиципираат со свои

трупни во комплексните и долготрајни мировни мисии зависи од нивниот финансиски удел, од нивното политичко влијание и доминацијата при одлучувањето за отпочнувањето мировни мисии. Колку што е важно да се гонат извршителите на геноцид, воени злосторства и злосторства против човештвото, толку е и важно во борбата против сите овие злосторства да се запазат сите норми и закони пропишани со меѓународното право. На тој начин ќе се спречи практиката која би можела разговорно да се дефинира како „клинот со клин се избива“. Тоа што е најбитно е зад себе да не се остави ист таков, па и поголем пустош (како примерот со Авганистан и од најнеодамна Либија) и покрај повеќегодишните напори повторно да се воспостави мирот, да се изградат и унапредат демократските институции, поддржан од многу држави ширум светот со повеќе видови ресурси ставени на располагање. Дискутабилно е и вреди да се наведе дека ексклузивната контрола над извршувањето на мировните операции сè уште е неутврдена, а податокот дека и понатаму највисоката стапка на организиран криминал е присутна токму во регионите во светот каде се распоредени сини шлемови е појава на која треба да се посвети внимание од страна на меѓународната безбедносна и контролна експертиза. Покрај разните панел дискусии, резолуции, конференции и конвенции, потребно е заклучоците и фактите од истите да бидат земени предвид и при практичната изведба на мировните мисии – постојните, и веројатно – оние кои за жал ќе следат понатаму како потреба во делувањето и функционирањето на меѓународните односи.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Бакрески, Оливер. (2012) *Контрола на безбедносен сектор*. Филозофски факултет. Скопје.
2. Ванковска, Билјана. (2011) *Меѓународна безбедност: критички пристап*. Филозофски факултет. Скопје.
3. Dr. Alberts, Davis, Dr. Hayes, Richards: *Command Arrangements for Peace operations*. Institute for National Strategic Studies, National Defense University Press Publications. May, 1995.
4. *Authority, Command and Control in Peacekeeping Operations*. United Nations, Department of Peacekeeping operations, Department of Field Support. 2008. Pdf <http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/PBPS/Library/Authority,%20Command%20and%20Control%20in%20UN%20PKOs%20FINAL%20SIGNED%2015%20Feb%2008.pdf> (16.05.2012)
5. Campaigning for Justice in the aftermath of crisis. Amnesty international USA; Crisis prevention and Response. Washington, DC 2003. Pdf: http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/pdfs/ij_handbook_fall_2010_final.pdf (14.05.2012)
6. http://www.cic.nyu.edu/peacekeeping/docs/sherman_command_control.pdf (16.05. 2012)
7. Draft Articles of Responsibility of the States for Internationally Wrongful Acts, with Commentaries. United Nations, 2001.
8. The United Nations Rule of law indicators: Implementation guide and project tools. United Nations Publications, 2011. http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf
9. http://www.worldpublicopinion.org/pipa/articles/international_security_bt/703.php?nid=&id=&pnt=703&lb=&gclid=CLrzscTdjLACFcNN3wodsU6Vrg
10. (2003) *Crisis Prevention and Response. Campaigning of Justice in the Aftermath of Crisis*. Washington DC.